

DELAVEC

Oredništvo in uprava:
Ljubljana,
Selenburgova ulica št. 6/H.

Izhaja vsak četrtak.

Stane posamezna šte. 1 Din,
mesečno Din 3—, celoletno
85 Din. — Za člane izveš
po 60 para.

Oglas po dogovoru.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani, ter opremljeni
s štamp. dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.
Reklamacije so poštne
proste.

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokrajinski odbor GDSJ.)

Stališče Gl. radn. saveza Jug. do ujedinjenja strokovnega pokreta v državi.

Glavni radniški Savez Jugoslavije je imel dne 15. julija t. l. v Beogradu važno sejo, na kateri se je razpravljalo o vprašanju ujedinjenja strokovnega pokreta v državi. Za strokovno komisijo se je udeležil te seje nje predsednik s. Svetek. Na seji so se sprejeli za nadaljnji razvoj naše strokovne organizacije velevažni sklepi, ki bodo omogočili naglo zedinjenje posameznih osrednjih društev v državi.

Strokovna komisija za Slovenijo je predložila Glavnemu radniškemu Savezu konkretno izdelane smernice za ujedinjenje. Bistvena vsebina teh predlogov je bila sledeča:

Pri vseh osrednjih društvih naj se dele prispevki v temeljni prispevek, ki bo za vso državo enak in v doklade, ki jih upravljajo avtonomni pododbori. Z dokladi naj bi se krili izdatki za upravo v pokrajini in za tisk. Za agitacijo in mezdna gibanja v pokrajini in za tisk naj bi skrbele vse stroke skupno. Pokrajinski in okrožni tajniki naj bi bili tajniki pododborov G. R. S. oziroma G. R. S.

Posamezne stroke naj bi imele lasten aparat le v najvišji instanci, v centralah. Centrale naj bi se razporedile tako, da bi bile po celi državi porazdeljene. Na vsako mesto z nad 30.000 prebivalci bi prišla približno po ena centrala. Tako bi prišli v Slovenijo 2 centrali. Pri obširni avtonomiji, ki jo omogoča delitev prispevka v temeljni prispevek in doklade, je pa sicer borba za sedež central podrejenega pomena.

Pri ujedinjenju naj bi se razdelilo tudi premoženje podružnic v istem razmerju, kakor prispevek v centralni in avtonomni fond. Prvega bi upravljali centralni odbori, zadnjega pa avtonomni pododbori pod kontrolo centralnega odbora. Avtonomne odbore naj bi volili na skupnih kongresih delegati teh področij sami.

Z ozirom na te naše predloge in z ozirom na naše predloge glede razgovorov z neodvisnimi, smo prejeli od Glavnega Radniškega Saveza sledeči dopis, ki zavzema v smislu sklepov seje z dne 15. p. m. stališče do naših predlogov.

Ta dopis se glasi:

Sodružni upravi

Strokovne komisije za Slovenijo

Ljubljana.

Dragi sodrugi!

S tem vas obveščamo, da so se na plenarni seji G. R. S. J. vaši predlogi o vprašanju izvedbe ujedinjenja vaših organizacij z ostalimi sindikati G. R. S. J. v načelu sprejeli, tako da se bo oziralo na nje pri sestavi definitivnega statuta G. R. S. J.

Kar se tiče aktivnejših vezi Strokovne komisije kot pokrajinskega odbora G. R. S. J., omogočitev njene delavnosti in obdržanja njenega današnjega aparata, je plenarna seja odločila, da plačujejo vse osrednje organizacije za svoje člane na teritoriji Slovenije Strokovni komisiji po en dinar mesečno kvote od člana, a Strokovna komisija bo plačala G. R. S. J. en del te kvote. Podrobnosti, tako v vprašanju izvedbe ujedinjenja, kakor plačevanja kvote, bo uredila plenarna seja Strokovne komisije, koji bodo prisostvali posebni dele-

gati G. R. S. J. O dnevu, kdaj se vrši plenarna seja, ki se mora sklicati tekom meseca avgusta, obvestite sodruga Viljema Bukšega, našega predsednika in ta sekretariat vsaj 10 dni prej.

Pripominjamo, da je plenarna seja G. R. S. J. izjavila željo, da se izvede ujedinjenje vseh obstoječih pokrajinskih sindikatov v centralizirana Osrednja društva za celo državo po možnosti do kongresa G. R. S. J., ki bo na spomlad 1924. leta. Tudi pri teh ujedinjenjih se bo oziralo na Vaše predloge.

V zadevi pisma, ki ste ga dobili od nezavisnih in vašega odgovora v 20. št. »Delavca«, Vas moramo opozoriti na sledeče sklepe plenarne seje, katere Vam iz zapisnika citiramo.

Oni se glase:

Kar se tiče razgovorov o ujedinjenju s sindikalnimi organizacijami in delavskim pokretom, ki ga predstavlja C. R. S. O. J. je plenarna seja sklenila:

1. da se morajo voditi razgovori za ujedinjenje poedinih strok obeh grup preko vrhovnih sindikalnih inštant.

2. da se morajo voditi razgovori o ujedinjenju strokovnega pokreta kot celota samo preko centralnih sindikalnih inštant, a v posebnih razmerah in v posebnih vprašanjih smejo voditi te razgovore tudi pokrajinski odbori G. R. S. J., venkar veljajo njih sklepi šele po odobritvi G. R. S. J.

3. pri vseh razgovorih se mora imeti pred očmi internacionalno orientacijo, razredni značaj in metoda v tarifnih, stavkovnih in vseh prasnih sindikalnih akcij našega pokreta, zlasti pa se mora zahtevati od C. R. S. O. J. jasna izjava o njegovem stališču do Rdeče strokovne internacionale o metodah borbe in nalogah njej priključenih sindikatov.

Kar se tiče skupnih akcij, bodo o njih G. R. S. J. in njegovi pokrajinski odbori od časa do časa sklepali. Pri tem pa se principiarno ugotavlja, da morajo biti skupne akcije le one, ki služijo duhovnemu približevanju in organizacijskemu edinstvu.

S temi sklepi so podane za delo za ujedinjenje jasne smernice. Z odkritim veseljem moramo ugotoviti, da je podana s temi sklepi podlaga za naglo ujedinjenje vseh G. R. S. J. priključenih organizacij v enotno strokovno društva za celo državo.

Vsem osred. društvom bomo poslali v posebnih dopisih tozadevno svoje nasvete in prosimo, da posvetijo tej stvari vso pažnjo. Razgovori za ujedinjenje pa se morajo bolje pripraviti, nego je bilo to dosedaj običajno. O vseh razgovorih je obvestiti predhodno Strokovno komisijo.

Zgornja navodila bodo tudi okvir, v kojem bo napravila plenarna seja Strokovna komisija svoje sklepe, glede ujedinjevalne akcije z Zvezo neodvisnih organizacij za Slovenijo.

Pečat sramote.

V zadnji številki »Delavca« smo obljubili, da bomo o Subotički aferi priobčili tudi zapisnik preiskovalne komisije G. R. S. J. — K temu zapisniku komentar ni potreben, ker je že v zapisniku dovolj globoko utisnjen pečat sramote. Glasi se:

Zapisnik

Komisije metalnih-kovinskih radnikov in Glavnega radniškega saveza Jugoslavije, ki je bila sestavljena, da preišče razvoj štrajka v tovarni »Ferrum« v Subotici.

Komisija je na podlagi obtožb uprave »Saveza radnika metalne industrije i obrta« (nezavisni) dognala sledeče:

V tovarni »Ferrum« je nastopil dne 7. aprila štrajk in ne izprtje (Aussperung). Neposredni povod štrajku je bil, ker je bilo odpuščenih iz službe precejšnje število delavcev, ki so bili zaposleni v tovarni pri reparaciji železniških vagonov. Uprava tovarne je motivirala odpust s tem, da ji primanjkuje produkcije. Zmanjšanje produkcije je bilo pa posledica, ker država (ministrstvo saobračaja) ni izplačalo prej izvršena dela, vsled tega pa tovarna ni mogla plačevati svojih delavcev. Odpust teh delavcev je bil izvršen na nedoločen čas in uprava tovarne je to dejstvo sporočila z zagotovilo, da bodo vsi zopet sprejeti v delo, čim se tovarni posreči produkcijo zopet povečati. Drugi vzrok je v sledečem: Tovarna »Ferrum« vrši popravila vagonov za državne železnice in to v režiji. Država ne plača tovarni od komada, temveč po stroških za material in delavskih plač in s priznanjem morebitnih drugih režijskih stroškov. In na vse te izdatke pa daje država tovarni še nekaj procentov kot čisti dobiček tovarni. Na ta način je bila država posredno interesirana na višini delavskih plač. Vsled tega, ker je bilo ministrstvo saobračaja posredno interesirano na delavskih plačah in ker so bile plače v tovarni »Ferrum« izdatno višje kot v delavnicah državne železnice, zato je zahtevalo omejeno ministrstvo, da se plače v »Ferrum« zmanjšajo. Da bi tovarna ugodila tej želji ministrstva, a da bi se zavarovala proti kompaktnemu nastopu delavstva, je skušala najprej razdvojiti delavce v dve skupini — na mesečarje in dnevničarje — pa bi potem izvršila znižanje delavskih plač.

Da ustreže tovarni tej zahtevi ministrstva je najprej skušala razdeliti delavce v mesečarje in dnevničarje in bi šele potem prišla z znižanjem delavskih plač. Uprava tovarne se je dobro zavedala, da bo povzročilo znižanje mezd stavko in da bo težko parirala škodo stavke, zato je najprej poskušala navezati gotovo število delavcev na mesečne mezde. Tako je naselilo na ta lim okrog 65 delavcev, med njimi je bil tudi predsednik podružnice S. M. (K.) R. J. Romeo Weniš.

Mesečarji so dobili nekoliko manjše plače v denarju, a razlika jim je bila dodeljena v življenjskih potrebščinah (naturalijah). Tako niso oni od prejšnje dnevne mezd ničesar izgubili in zato je bilo za delavce postati mesečar trenutno zelo privlačna sila.

Toda uprava se ni zadovoljila le s tem. Ona je šla dalje in je delavcem, ki jih je imenovala za mesečarje stavila nalog: da v slučaju stavke, oni pri stavki ne smejo sodelovati! — Ta zahteva uprave je samoočesbi umljivo, vzbudila nezadovoljstvo in odpor pri mesečarjih samih. Po izjavi delavcev je ta odpor podpiral tudi predsednik Romeo Weniš, ker je bil tudi on imenovan mesečarjem.

To so neposredni vzroki stavke in da vodstvo podružnice ni preje onesposobil organizacijo za boj, to je ono, kar je podružnico oddvojilo od centrale Saveza metalnih (kovin.) delavcev: vsaka uprava centrale bi bila dolžna zadržati boj s tovarno. Vprašanje je le, z ozirom na okoliščino, da je bila stavka v tovarni trenutno potrebna, da s tem izvrši pritisk na državo, da ji izplača večje vsote; kakšne bojne metode bi v tem slučaju porabila vsaka

trezna organizacija? O tem bi se dalo mnogo razpravljati.

Predno končamo z reševanjem vseh teh dogodkov o stavki sami, moramo konstatirati sledeče:

Ko je izbruhnila stavka ni bila podružnica kovinarjev v Subotici v sestavi nobene centrale. To dejstvo je dalo povod, da je nastalo med delavci nezadupanje v vodstvo podružnice, ker so uvideli, da so brez vsake pomoči, ki bi jo v stavki nujno potrebovali. Iz tega razloga — poleg ostalih — velik del delavcev ni stopil v stavko, temveč so ostali na delu. A posebno je važno to, da je ostalo na delu od 65 mesečarjev 45.

Tekom stavke so se prijavljali še novi delavci, tako da je bilo na koncu stavke število stavkujočih enako številu delavcev, ki so bili na delu.

V teku stavke, odnosno med štrajkujočimi in zaposlenimi, se je položaj vedno bolj pososteval, tako da so zaposleni sami prišli na misel, da izdajo v resnici grd letak. Toda popolnoma je dokazano, da takrat, ko je bil letak izdan, ni obstajala nikaka podružnica Saveza metalnih (kov.) delavcev Jugoslavije, temveč so delavci, ki so delali v tovarni »Ferrum« in drugih podjetjih, izbrali iz svojih vrst odbor petorice, ki so ga sami imenovali »Glavni metalški delavec«. Nadalje je dokazano, da so ta letak dali v tisk delavci sami, so sami dobili prevajalce, so sami prostovoljno plačali stroške tiska, ter letak sami razširili, a to le v Subotici. Poleg tega je dokazano, da z izdajanjem tega letaka ni imela nikakih zvez nobena oseba, niti kaka organizacija, ki bi tedaj pripadala G. R. S. J. ali S. M. (K.) R. J., in da je vse to, kar se od strani Saveza delavcev metalne industrije in obrti ter »Organizovanega radnika« predbaciva (očita) sodrugu Blagoje Bračinacu in G. R. S. J. najgusneje obrekovanje, ki si ga more zamisliti le zagrižen neprijatelj.

A v koliko je to obrekovanje hinavsko in kako nizko stoji s podobno moralo ljudje, ki ne dosegajo morale sodruga Blagoje Bračinaca, naj služi sledeč primer:

Delavci, ki so v času stavke delali pri »Ferrum«, kakor tudi pri drugih kovinskih podjetjih, a se niso strinjali in odobrvali stavke, obrnili so se na naše stranke sodruga v Subotici in so te zaposlili, da obnove podružnico Saveza met. (kov.) delavcev. Ko so delavci to večkrat omenili, je vprašal naš sodrug Hugo Klinger sodr. Bračinaca: »Ali naj ustanovimo podružnico?« Na to vprašanje je s. Bračinac odgovoril: »Dokler traja stavka, naše podružnice ni potreba formirati!« In v resnici se je podružnico ustanovilo šele koncem maja in to le za to, ker je prišlo iz Dunaja 12 zlatarjev, ki so bili zaposleni v zlatarski delavnici Bartos, a ne pri »Ferrum« in ki so prosili, da se pridruži članstvo S. M. (K.) R. J.

A kar se tiče obrekovanja o stavko-kazih, navedli bomo sledeč slučaj: Karla Kelnhoferja, livarskega delavca, je privedla tovarna »Ferrum« pred stavko z Dunaja. Ko je izbruhnila stavka, je stopil tudi Karl Kelnhofer v stavko. Na to mu je uprava tovarne sporočila, da ga bo izgnala v Avstrijo. Kelnhofer se je tega ustrašil, pa se je vrnil na delo. Medtem je šel k našemu sodrugu Dedakinu, in ta je odšel k velike-mu kapetanu Karakaševiću in ga prosil za odobrenje, da more ostati K. Kelnhofer v Subotici in v stavki, ker ne more delati. Karlo Kelnhofer je ostal do konca v stavki in se danes nabaja v organizaciji nevtralec in gotovo je, da bo potrdil, da so se naši sodrugi precej izpostavili za njegovo svobodo stavkovanja.

To je pravi položaj, a vse ostalo, kar se klepete in obrekuje ni nič drugega nego

obrekovanje, metoda komunističnega zavojevanja odnosov med delavci. A v kolikor je omeniti glede letaka, je bil to razlog, da je Savez delavcev metalne industrije i obrta prekinil razgovore o ujedinitvi s Savezom metalnih (kov.) delavcev in Osrednjim društvom kovinarjev za Slovenijo, toda je le slab izgovor in zopet en dokaz, da S. M.

I. i O. Z. pri vsej stvari noče in tudi ne misli na resnično ujedinitve kovinarjev Jugoslavije.

Subotica, 19. julija 1923.

Člani komisije:

Marko Pottner I. r. Franc Svetek I. r.
Luka Pavičević I. r. Stevo Stojanović I. r.

Subotica št. 2.

(Poročilo z Jesenice.)

V zadnji števec »Delavca« smo z natančnimi datumi dokazali, da so trditve v »Strok. Borbi« lažnjive. V tem članku smo obljubili, da bomo popolnoma razkrinkali one elemente, ki so že par mesecev na delu, da razbijejo jeseniško podružnico kovinarjev.

Kdor čita te dni časopisje »nezavisnih« mu bo takoj jasno, da se vrši ta napad na naše strokovne organizacije le vsled tega, ker nočejo biti filijalko komunistične (nezavisne) politične stranke. Mislimo, da ni potrebno razglabljam zakaj strokovne organizacije ne smejo biti dekle političnih strank. To vprašanje smo že tako predebatirali, da je vsakemu našemu članu jasno, da je naše stališče pravilno. Tukaj se nam gre sedaj le za to, da so imeli ti elementi res te namere.

Že pisanje »nezavisnega« časopisja je dokaz, da zadnje mezdno gibanje na Jesenicah ni vzrok hujskanju proti kovinarski centrali, temveč, da tiči za tem hujskanjem vse kaj drugega.

Evo dokazov:

1. »Strokovna Borba« št. 27. napada s. Jerama, ki na pogajanjih niti navzoč ni bil. Zakaj? Zato, ker je sodr. Jeram tudi eden izmed tistih stebrov, ki ne puste, da bi se tudi v kovinarski organizaciji ustvarile take razmere kot so se v železničarski.

2. »Glas Svobode« (političen list nezavisnih) prinaša že v podnaslovu priznanje, da se gre za razbijanje sedanje organizacije, in ustvarjanje »enotne revolucionarne« (nezavisne) kovinarske organizacije.

3. »Glas Svobode« (št. 15) pride na koncu članka o mezdni gibanju do takega zaključka:

Skelnili so pa. (Jeseničani) da reformističnih birokratov ne bodo več podpirali, in da ne bodo obračunali toliko časa, da se ujedinitvi z »nezavisno« kovinarsko organizacijo. — Torej to je pravi vzrok, ne pa mezdno gibanje!!

Dalje piše ta list: Nekateri zahtevajo, izvenredni kongres, zavedni kovinarji pa na ta predlog ne morejo pristati, ker se na kongresu lahko spremene in zamenjajo osebe, kovinarji pa zahtevajo, da se spremeni v organizaciji duh in smer (kakor pri železničarjih. Op. ur.)

Takih dokazov bi podali lahko na vagone, mislimo pa, da zadostujejo ti, da vsak le malo zaveden kovinar spozna, da sta tu trčili skupaj dve taktiki,

naša taktika treznega in premišljenega, pa še treba tudi energičnega nastopa, in na drugi strani taktika komunistične »revolucionarne« frazeologije in neodgovornega in nepremišljenega govorenja.

Tu je boj med načelom zavestnega delovanja in skokom v temo.

Vsi znaki kažejo, da so imeli oni sodrugi prav, ki so nas svarili naj pazimo, ker hočejo nezavisni z raznimi predlogi za zedinjevanje naše organizacije najprvo uspavati, potem pa izrabiti ugoden trenutek, da nam potisnejo nož v hrbet.

Mezdno gibanje na Jesenicah so porabili za vzrok, da nahujskajo člane, da jim namečejo peska v oči, in da jih tako zaslepljene prepeljejo potem v tabor »nezavisnih« kričarjev. Zato so se na to mezdno gibanje tudi pripravili.

Čeravno so dobro vedeli kakšen je gospodarski položaj in kakšna je moč organizacije, vendar so porabili vse sile, da so z vsemi sredstvi hujskali in radikalizirali maso. Pri tem so imeli samo en namen: Shujskati člane, da bodo zahtevali štrajk in če štrajk propade, bodo imeli vzrok za ustanovitev svoje nezavisne organizacije.

Če pa centrala štrajka ne bo hotela, bodo pa to bojno razpoloženje, ki so ga s svojimi tajnimi celicami sami ustvarili, izrabili za to, da bodo zopet lahko dobili vzrok, za ustanovitev nove in razbitje stare organizacije.

Urezali so se le v toliko, v kolikor so računali, da pri pogajanjih organizacija ne bo nič dosegla, da bo razburjenje še večje, tako so pa morali to razburjenje še le umetno povzročiti.

Vsa ta dejstva so jim zmešala njihove perfidne račune in njihov načrt leži odkrit pred nami. Sedaj se upirajo še na posebno bilko.

Začeli so iskati kakšen drug vzrok za razbitje organizacije. Zato hujskajo, naj članstvo sklene, da ne bo obračunavalo centrali.

S tem mislijo prisiliti centralo, ki se mora ravnati po pravilniku, da bo morala izključiti celo podružnico, potem bodo pa imeli vzrok, da potegnejo članstvo v »nezavisno« organizacijo.

Ali tudi ta maneuver se jim ne bo posrečil. Centrala gotovo ne bo izklju-

čila nikogar, ki je poštenih misli. A kakor se ji je do sedaj posrečilo odkriti tajne načrte, tako bo razkrinkala tudi listo peščice ljudi, ki so te načrte skovali. In tem bo pritisnjen na čelo znak izdajalec in perfidnih lažnjivcev.

Danes smo v stanu poročati, da je preiskava že v teku, in da je že dosedaj zbran material jasen in nepobiten dokaz, da so nekateri plačani elementje v tuji službi stregli po življenja kovinarske organizacije.

Za te pa ne bo priznana. Postavljeni bodo brez usmiljenja na sramotni oder.

K seji okrožne Strokovne komisije v Celju.

I.

Pokrajinska strokovna komisija za Slovenijo je sklenila na svoji seji z dne 4. julija t. l., da se odpusti dosedanji okrožni tajnik s. Leskošek brez odpovedanega roka iz službe.

S. Leskošek odpovedi ni vzel na znanje z utemeljitvijo, da ga je nastavila celjska okrožna strokovna konferenca. Zato je sklical za 17. julija na svojo roko in brez sporazuma s centralo okrožno strokovno konferenco v Celje. Te konference so se udeležili zastopniki podružnic, a tudi zastopniki osrednjih društev in pokrajinske strokovne komisije.

Na tej od s. Leskoška sklicani konferenci se je Leskošek kot okrožni strokovni tajnik znova potrdil. S tem je nastal položaj, o kojem bo morala Pokrajinska strokovna komisija ponovno sklepati. Da bodo ti sklepi čim najbolj premišljeni, bo sklican v svrhu ureditve tega, kakor nekaterih drugih važnih vprašanj v kratkem plenum Strokovne komisije.

Do takrat bomo storili vse, da spor ublažimo.

II.

Kako je do zgornjega sklepa prišlo?

V področje celjskega tajništva spadajo sledeče podružnice: Hrastnik: kemična tovarna in steklarna, Zidanost: cementna tovarna, Radeče: papirnica in usnjarna, Keramični tovarni v Ljubljani in v Golovljah, Store: kovinarji, rudarji, šamotna tovarna, Polule Apnenica, Celje: kovinarska podružnica, podružnica živilskih delavcev, kemična tovarna, Šostanj: usnjarski delavci, rudarji v Velenju, Zabuškovec in št. Rupertu, stavbinski delavci v Celju.

Lesni delavci pri Strokovni komisiji ne samo ne obračunavajo, ampak so na tozadevno vprašanje dne 3. julija 1923 izrečno odgovorili, da ne bodo več obračunavali, in da so po svojem ujedinitvi pretrgali stike s Strokovno komisijo.

Železničarji so obračunali zadnjič junija 1922.

Rudarji iz Trboveljskega revirja podpre celjskega okrožnega tajništva ne potrebujejo, ker je tam sedež centrale.

organizacijah tudi po številu članstva prevladoval. Stvarno — pa je bila v tem kal hudih bojov med centralistično in separatistično smerjo, koja zadnja je zastopala predvsem češko delavstvo. Ta spor je izbruhnil že na II. strokovnem kongresu, ki se je vršil leta 1896. na Dunaju. Na tem kongresu so zahtevali Čehi avtonomno sekcijo pri strokovni komisiji na Dunaju. Ker s svojo zahtevo niso prodrli, so ustanovili leta 1897. Strokovno komisijo v Pragi, ki je pobirala kvoto od strokovnih društev češkega jezikovnega področja. Vkljub dvem strokovnim komisijam so bila strokovna društva še dolgo enotna. Obe komisiji ste vzdržavali med seboj tudi stike, — ne da bi bili vprašanje nadrejenosti in podrejenosti sporazumno rešile. Praška strokovna komisija se je smatrala za enakopravno z dunajsko, dunajska je videla v praški le podrejeno deželno strokovno komisijo.

To je vodilo do medsebojnega konflikta. Na amsterdamski konferenci leta 1905. mednarodni delegati praške strokovne komisije niso priznali, stoječ na stališču, da more imeti proletarijat ene države le eno mednarodno reprezentanco. Izredni strokovni kongres l. 1905. naj bi bil to vprašanje rešil. Mesto tega pa je vodil do odkritega razkola. Čehi so zahtevali, naj se dele tudi strokovna društva po narodnosti, — in naj se se-

Po knjigah Strokovne komisije so obračunale vse zgoraj navedene organizacije v mesecih aprilu, maju in juniju povprečno po 1100 Din na mesec. — V istem času se je izdalo za tajništvo na mesec po 2031.16 Din. Celjsko tajništvo je bilo toraj na mesec povprečno za 900 Din pasivno. Ta znesek se je moralo izdajati za celjsko tajništvo iz prispevkov drugih krajev. Ker se ima boriti pokrajinska Strokovna komisija z veliko težavo za denarno ravnotežje, seveda ni manjkalo nikdar glasov, ki so sploh svetlovali, naj se celjsko tajništvo ukine. Vendar se ti glasovi niso mogli uveljaviti, ker je velika večina pokrajinske Strokovne komisije stala na stališču, da si morajo posamezna okrožja medsebojno pomagati.

III.

Stališče te večine pa je postajalo po krivdi tajnika Leskoška vedno težavnejše.

Strokovna komisija je s strahom opazala, da se politični spori vedno poostrejujejo in da obstoja nevarnost, da bodo razbili tudi enotnost strokovnega pokreta. Zato je skušala te spore omiliti. Celjski okrožni tajnik pa je v »Napreju« s svojim odgovornim uredništvom kril članke, ki trde, da je treba tudi za strokovne organizacije — noža. Razven tega je delal in govoril proti važnim sklepom Pokrajinske strokovne komisije, kakor n. pr. proti sklepom glede Socialistične tiskovne zadruge, o kojih važnosti poročamo na drugem mestu.

Ton, ki ga je zavzemal okrožni tajnik v časopisju in dopisih napram centrali, je bil nemogoč in je jasno kazal, da se okrožni tajnik v Celju ne zaveda dovolj, da mora ostati strokovni pokret enoten in da se ugleda centrale ne sme rušiti.

Ker je dobila po vsem tem Pokrajinska strokovna komisija utis, da hoče Leskošek našo skupno organizacijo rušiti, mesto da bi jo gradil, je napravila zgornji sklep.

IV.

Po seji okrožne konference v Celju bi svetovali, pod pogojem, da to plenum strokovne komisije potrdi — da se najde med obojestranskim stališčem tale srednja pot.

Strokovna komisija bo prepuščala za dobo 3 mesecev — pod pogojem, da celjski okrožni tajnik ne bo razbijal enotnosti strokovnega pokreta, celjskemu okrožnemu tajniku vso kvoto za Strokovno komisijo, ki jo dobiva iz zgoraj omenjenih podružnic. Centrale naj zato pri obračunih posebej navajajo kvoto iz zgoraj navedenih podružnic. S tem je sklepom celjske okrožne komisije zadoščeno.

Kako se bodo stvari naprej razvijale, to je odvisno le od celjskega strokovnega tajnika samega.

Centrala bo storila vse, da omogoči, da ostane strokovni pokret enoten in necepljen in prosi vse organizacije, da jo pri tem podpro. Če se li to posreči.

stavi državna strokovna komisija tako, da bo predstavljala zvezo narodnostnih strokovnih komisij. Dunajčani so to odklonili in so vztrajali. To je vodilo do razkola v strokovnih društvih. Strokovna društva češkega jezikovnega področja so se samostojno organizirala.

V tem sporu je bilo delno opravičeno stališče ene, kakor druge strani.

Res je, da so se stekala na Dunaj sredstva strokovnih organizacij iz cele države. Tam so se kopičila vsled tega materialna sredstva in vodilne sile, — pokrajina je bila Dunaju bolj podrejena, kakor je bilo to v interesu zdrave centralizacije neobhodno potrebno.

Avstrijske strokovne organizacije niso rešile z dovoljno previdnostjo ne vprašanja pokrajinske, ne vprašanja kulturne samouprave, — ni čuda, da se je vsled tega na po narodnostnih bojih razpaljenih tleh podonavske monarhije vsa njih struktura opasno zamajala, ko se je strokovno gibanje pri nenemskih narodih ojačilo.

Na drugi strani pa ne moremo trditi, da bi bili rešili Čehi s tem zvezana vprašanja na priporočljiv način, ko so hoteli graditi strokovne organizacije na princip narodnostne pripadnosti, to je na princip personalne avtonomije, ki s skupnostjo v pokrajini in v obratu ne računa dovolj.

(Dalje prihodnjik.)

Podlistek.

Postanek in razvoj strokovnih organizacij v Avstriji.

(Po Julij Deutschevi knjigi Geschichte der österreichischen Gewerkschaftsbewegung, sestavil F. U.)

(Dalje.)

Leta 1893. se je vršil na Dunaju prvi avstrijski strokovni kongres, kojega najvažnejše delo je spopletel nešteti strokovnih organizacij, ki so se delile v Avstriji po obrtnih strokah v večje industrijske skupine, ki so združevale sorodne stroke.

Tako naj bi se združile n. pr. strokovne organizacije mizarjev, strugarjev, kolarjev, tesarjev v industrijsko skupino lesnih delavcev, kar bi enotno nastopanje v mezdni gibanji šele omogočilo in kar je za mezdno gibanje v industrijskih obratih življenska potreba.

Po predlogih strokovne komisije naj bi se delile strokovne organizacije v bodoče v 17 skupin. Te skupine naj bi bile:

1. Stavbinski delavci,
2. oblačilna industrija,
3. rudarji,

4. kemična industrija,
5. železna in kovinska industrija,
6. plinski in vodovodni delavci,
7. steklarska, porcelanska in lončarska industrija,
8. grafični obrati in papirna industrija,

9. trgovski in privatni nastavljenici,
10. lesni delavci,
11. industrija rožanih predmetov,
12. poljedelska skupina,
13. živilska industrija,
14. usnjarska industrija,
15. tekstilna (predilniška) industrija,
16. prometni in transportni delavci,
17. ženska ročna in strojna industrija.

Tako bi se združilo 89 strokovnih društev v manjše število za akcijo posebnih industrijskih skupin.

Ta predlog je tudi prodrl, čeravno ne brez odpora.

Tako se je poenostavljenje pokreta s spojitvijo strokovnih društev v zveze razmeroma lahko rešilo.

Težje je bilo rešiti problem krajevne in narodne centralizacije in avtonomije. Avstrijska strokovna društva so bila enotna društva, kojih delokrog se je raztezal čez celo državo.

Sedeži vseh teh društev so bili na Dunaju.

Zgodovinsko je to lahko razumeti: Dunaj je bil izhodišče za strokovno gibanje cele države in je v začetku v or-

Naše organizacije.

Kovinarska stroka.

— to je odvisno pred vsem od druge strani, ki pa si mora priti na jasno, da se z grožnjami ne da tu nič doseči in da ne bo naših strokovnih organizacij nihče razbijal.

Naš predlog je gotovo tak, da je lahko celjsko okrožje z njim zadovoljno. Celjsko okrožje pri tem za centralno strokovno komisijo ne bo nič prispevalo, — kar gotovo ni v redu in ne more ostati trajno. A za 3 mesece to z dobro voljo morda pojde.

Za Glavni Radniški Savez v Beogradu dosedaj Slovenija nič ne prispeva. Vsak bo razumel, da to ni prav in da bo treba prispevati prej ali slej nekaj tudi za našo državno centralo. Potem bo treba žrtvovati del kvote tudi za to.

Z ozirom na v Celju sprejete resolucije pa bi radi z vsem povdarkom še eno zapisali:

Celjskemu okrožnemu tajniku ne nasprotuje nihče radi njegovega političnega udejstvovanja, ampak radi interesom strokovne organizacije in nje enotnosti škodljivega delovanja, — ki je sekalo vejo, na kateri celjsko tajništvo v dosedanji organizacijski obliki sloni.

Z lažmi in obrekovanjem.

Na Jesenicah pripravljajo nekateri komunistični plačanci razdor v kovinarski organizaciji.

Ker se ne upajo na dan s pravo barvo zato hujskajo in obrekujejo vse vprek in vsakogar, ki z njihovim razbojniškim delom ni zadovoljen.

Sicer je teh elementov le mala peščica, vendar imajo ravno v odboru kovinarske podružnice na Jesenicah svojo zaslombo.

Da se je odbor že pred mezdno razpravo pripravil na razkol, je videti že iz tega, da je naročil pri centrali še 29. junija (12. julija je bila razprava) 2370 članskih znamk, čeprav mu jih je še od prejšnjega meseca ostalo okoli 9 tisoč, kar zadostuje za dobo 3 mesecev.

Sploh je med podružničnim odborom in med centralo obstojalo že dalje časa napeto razmerje. In to zato, ker je podružnični odbor ne samo enkrat pokazal, da idejno stremi za nezavisnimi kričaji in to seveda proti volji centrale.

Tudi pri taktiki v mezdni pokretnosti se je vedno pokazala razlika v navedeni centrali in pa podružnični odbora.

Podružnični odbor ni nikoli pokazal tistega resnega notranjega dela, ki daje organizaciji notranjo moč, solidnost in odporno silo, ki je edina garancija, da jo v slučaju kakšnega nenadnega udara od strani nasprotnika, ne zgubi ravnotežja.

Podružnični odbor je pa igral vedno z zadnjo karto — va banque, — kar je prav identično z ono smerjo, ki se je uveljavljala pri železničarjih in ki je spravila končno celo organizacijo na boben.

Zastoj so se trudili zastopniki centrale dopovedati, da ne bo vedno gladko šlo s samimi demonstracijami, zastoj so pripovedovali, da se vsako orožje, če se ga vedno rabi počasi skrhava in postane nerabno.

A podružnični odbor se ni nikdar dvignil do tega spoznanja, temveč je dosledno zanemarjal vsa podrobna dela, vse izobraževalno delo, vse ono, kar služi organizaciji za temelj.

Odbor ni hotel upoštevati, ko so mu tudi mnogi člani pripovedovali, da je njihov način borbe — malomeščansko kričanje, ki uspava članstvo, in ki ga zavaja na stranpota, da pozablja na to, da je treba za zmago požrtvovalnega dela in samozatajevanja.

Lepa bi bila tista vojska, ki bi spuščala mehurčke iz milove pene, taka vojska, ki odpre dežnike, če dežuje — taka vojska ne more zmagati.

Tudi članstvo z odborom že dolgo ni bilo zadovoljno; kritika je bila vedno večja in odbor pa mesto, da bi se bil poboljšal, je pa zvrčal svoje grehe na centralo, kakor tisti tat, ki hoče odvrniti pozornost od sebe pa kriči — primite tatul!

V interesu jeseniškega delavstva je, da se te razmere ozdravijo in, da dobi jeseniška podružnica odbor, ki bo res pravi predstavnik volje večine v kovinarski organizaciji.

Dopis iz Jesenice. Celih pet let smo delavci tovarne K. I. D. na Jesenicah, vključno z razlikami v političnem prepričanju, ostali v enotni strokovni organizaciji. Zavedali smo se, da se zamoremo le v boju ramo ob ramo priboriti boljši kos kruha. Kljubovali smo vsem viharjem in ob naši enotnosti so se razbili najsilnejši valovi. Le enotnosti delavcev vseh treh tovarn se imamo zahvaliti za vse, kar imamo. So to sicer malenkostne pridobitve, a v marsikateri tovarni delavstvo niti teh nima. Le s pomočjo enotnega dela nam je bilo mogoče tako lepo napredovati tudi na kulturnem polju. Ustanovili smo »Svoboda« s telovadnim, tamburaškim in dramatičnim odsekom, za kar nas ne zavidajo samo ostale podružnice, ampak celo kapitalisti, katerim smo s tem dokazali, da ima proletarijat iste zmožnosti kakor buržuazija.

Tako smo razdelili delo in vsaka organizacija je delala le na določenem polju. To pa nekaterim posameznikom ni bilo všeč. Hoteli so, da naj bodo vse organizacije, osobito strokovne, odvisne od politične, (seveda komunistične). — Ker se tega niso upali zahtevati javno, pričeli so s tajnim hujskanjem. Na pomoč so jim prišli še ljudje, ki so svoje razbijalno delo dovršili pri najvažnejši proletarski organizaciji, pri železničarjih.

Iskali in iskali so na vseh koncih in krajih vzrokov, s katerimi bi upravičili svoje razdiranje. Končno pa so se poslužili najsramotnejših sredstev, demagogije in celo laži. S temi sredstvi so preslepili marsikatero poštenega proletarca.

Ko so nas smatrali za dovolj zaslepljene, prinesli so svoje želje, lepo zavite v frazah, na dan. Toda niso se zadovoljili samo s tem. Sedaj celo zahtevajo od nas, da naj mi njihovo razbijanje odobrimo.

A zapomnite si vi, ki hočete uničiti ono, kar smo s trudom in težavo vsi usvarili, da nas je na skrajnem Gorenjskem še toliko trezno mislelih, da bomo lahko prekrizali vaše sutsanske naklepe.

Dovolj nas je še, ki se spominjamo, s kakšnim trudom smo dopovedali delavstvu potrebo enotne organizacije. — Dovolj nas je, ki znamo ceniti našo strokovno organizacijo, katere ne bomo pustili izkoriščati za politične in osebne namene.

Mi se zavedamo, da bo imel koristi samo podjetnik, ako se razcepi strokovna organizacija.

V njej imamo dovolj demokracije, da bomo z lahkoto odpravili eventuelne nedostatke. Zato ne bomo šli v kako strokovno organizacijo, ki je dekla komunistov, ampak bomo ostali pri Osrednjem društvu kovinarjev.

Delavci tovarn K. I. D.

Kako pripravljajo »neodvisni« teren za ujedinjenje. V tovarni Herzeg in Glas v Subotici je zaposlenih 46 kovinarskih delavcev. Od teh jih je 28 organiziranih pri »Savezu metal. radnika«, 18 pa pri »neodvisnih«.

Vsled vedno naraščajoče draginje so prvi sklenili zahtevati od podjetja povisek plač za 1 Din na uro. Odšli so k »neodvisni« organizaciji ter jo povabili, naj tudi ona vloži skupno z njimi zahtevo po zvišanju plač. Toda tajnik »neodvisnih« jih je prezirljivo nahnulil rekoč: pojdite in delajte kar hočete, jaz pojdem sam, in to takrat, ko bom jaz hotel. Zato so odšli in sami zase vložili zahteve. Pri mezdni razpravi so dosegli delavci uspeh in sicer 50 par na uro. Ker so jih »neodvisni« takorekoč odpodili, ko so jih vabili za skupen nastop, tudi niso mogli računati na njihovo solidarnost v slučaju stavke. Sklenili so končno, da sprejmejo 50 par poviška na uro in bodo prihodnji mesec zopet vložili zahteve. — Čez dva dni potem pa se je napotil k podjetju tajnik »neodvisnih« Gavra Vukovič, ter zahteval 1 Din poviška. Podjetnik je to odklonil, rekoč, da ne more dati zaenkrat več kot je dal pri zadnji razpravi. Iz demagoških razlogov in zvest komunističnemu načelu — čim slabše, tem boljše — ni hotel Gavra niti poslušati in je rekel: ali dinar ali pa stavka. Podjetnik je ostal pri svojem. Gavra pa je dal znak za stavko.

nakar je onih 18 delavcev, ki so člani »neodvisnih« zapustilo delo, ostalih 28 pa dela naprej. — Kaj takega more narediti le taka bolna glava ali pa človek, ki iz političnih in osebnih razlogov upropašča proletarijat.

Mezdno gibanje v Brodu na Savi. Delavstvo tovarne vagonov v Brodu na Savi se nahaja v mezdnem gibanju. — Opozorjamo vse kovinarske kakor tudi ostale delavce, naj ne iščejo dela v Brodu na Savi.

Kemična stroka.

Ljubljana. Delavstvu tovarne za klej svetujemo, da vstaja z odločno voljo in zavestjo v svoji strokovni organizaciji. Zavedajmo se, da je organizacija še le v povojih in da naš boj za obstanek še ni končan. Dalje svetujemo vsem onim, ki škodujejo naši organizaciji z mlakostjo in s pijančevanjem, da se spreobrnejo, sicer bomo morali proti njim odločno nastopiti.

Zahvala. Podpisana se vljudo zahvaljujem zaposlenemu delavstvu kemične tovarne v Mostah za podporo iz podpornega vinarskega sklada v znesku Din 200 v času boleznai mojega moža. Pavla Leskovšek.

Vestnik „Svoboda“.

Konferenca vaditeljev DTE. Vse DTE pozivljamo, da odpošljejo vsaka po enega ali dva vaditelja na konferenco vaditeljev DTE, ki bo v nedeljo dne 5. avgusta t. l. ob pol 11. uri v centralnem tajništvu »Svobode« v Ljubljani, Židovska ul. 1./I. v svrhu določitve prostih vaj vseh oddelkov za l. 1924. — Udeležba vseh načelnikov DTE dolžnost. Načelnik Zveze.

Podružnica »Svoboda« Vič. Glince priredi v nedeljo dne 5. avgusta 1923 v restavraciji »Amerika« na Glincah vrtno veselico z bogatim sporedom. Začetek ob 4. uri popoldne. Vstopnina 3.— Din. Ker je čisti dobiček namenjen za zgradbo »Delavskega doma« na Viču, vabi odbor vse sodruge k obilni udeležbi. — Odbor.

»Svoboda II« v Hrastniku. V nedeljo 22. t. m. je bil v Hrastniku ustanovni občni zbor podružnice Svoboda II. v Hrastniku, kjer je tamošnje delavstvo (steklarji) jasno pokazalo, da se zaveda, da je njihova izobrazba mogoča le v »Svobodici«. Četudi so hoteli nasprotniki od »Vesne« in »Iskre« na vsak način razbiti ta zbor, se jim to ni posrečilo in še isti dan se je organiziralo v »Svobodici« nad 50 članov. Na slednjem zboru so bili v odbor izvoljeni sledeči sodruzi: predsednik: Puffer K., podpredsednik: Beutel Fr., tajnik: Maurer Viktor, blag. Jager Jos., odb.: Kaiser Fr., Stepjušek David, Puffer Jan., nadzornika: Wratschun Fr. in Kellner Al.

Razgled po svetu.

Tedenski pregled.

31. julija 1923.

Politika in kupčevanje sta bila že od nekdaj v prav tesnih stikih. Da, rečemo lahko, da je kupčija mati politike. Vse na svetu stremi pač po tem, da si ustvari blagajno. Sredstvo za to je delo in panoga dela je kupčija. Ta je rodila politiko, ki pa se je na videz že davno odcepila od nje, a bistvenega razmerja med politiko in kupčijo ni mogoče utajiti.

Podružnica ima že svoj telovadni odsek, ki že zelo pridno deluje, svojo knjižnico itd. V kratkem bo ustanovila tudi pevski odsek, tako da se bo vse kulturno življenje hrastniškega delavstva sukalo okoli tamošnje »Svobode«.

U. D. R.

Ustanavljanje edinice. Na mnogostevilna vprašanja in dopise glede ustanovitve U. D. R. sporočamo v informacijo tem potom sledeče: Vsi, ki žele, da bi se v njihovem kraju ustanovila U. D. R., naj prično takoj s pripravljalnimi deli na ta način, da se infomirajo med znanimi sodruzi, ako žele pristopiti k organizaciji. Ko je že zagotovljeno zadostno število zanesljivih in požrtvovalnih sodrugov, naj se obrnejo na upravni odbor, da jim pošlje na sestanek delegata, ki bo poročal organizaciji in njenem bodočem delu. — Na ta način gremo sistematično na delo brez velikih zamud in stroškov. — Da se more ustanoviti U. D. R., se mora priglasiti najmanj 10 sodrugov za člane. Glede naročila in nošnje kroja pa je potreba izpolniti vse obveznosti pravil in pravilnika.

Vaditeljski kurz U. D. R. za Ljubljano in okolice. Drugi teden se prične teoretični in praktični kurz, na katerega opozarjamo že danes vse one člane, ki so obvezni istega se udeležiti, in one, ki se prostovoljno javijo. Čas in prostor se pravočasno objavi. —

Načelstvo U. D. R.

Nošnja kroja. Upravni odbor U. D. R. je sklenil na zadnji seji, da je nošnja kroja ali posameznih delov strogo prepovedana. Zloraba se bo najstrožje kaznovala. Člani smejo nositi kroj po naročilu upravnega odbora pri skupnih prireditvah, ali po naročilu kapetana edinice. — Upravni odbor U. D. R.

Objave.

Poslano. V 163. številki »Napreka« z dne 27. julija 1923. je izšla notica, ki pravi, da sem bil podpisan povabljen na sestanek kraj. pol. org. SSJ v Hrastniku, ki se je vršil dne 25. t. m., kateremu se pa nisem odzval, radi česar se me smatra izdajalcem proletariata. — Jaz na ta sestanek nisem bil vabljen, temveč me je s. Werden dne 22. t. m. le ustmeno vprašal, če sem dobil vabilo na omenjeni sestanek, ki ga pa nisem dobil. — S. Werden mi je sporočil, da ima tajnik naročilo povabiti me na sestanek, in da bom povabilo pravočasno prejel. — Ker tega vabila tudi potem nisem dobil, se sestanka samoobsebi umevno, nisem mogel udeležiti, kljub temu, da bi se ga rad. — Jaz sem do sedaj deloval le na strokovnem polju in bodo moje izdajalstvo sodili strokovno organizirani člani, katerim sem vedno na razpolago. — Zato mi je popolnoma vseeno za koga me smatra kak političen prenapetež. — K. Jankovič I. r.

Naročilni list.

Podružnica

naroča pri upravi »Delavca« izvodev knjižice »Postanek in razvoj strokovnih organizacij v Avstriji«.

S sodružnim pozdravom:

Naslov:

vije, ki je pa silno bogat na rudninah, zlasti na premogu. Za to bogastvo so izvedli tudi Japonci in od tedaj so gledali vedno na to, da dobe ta otok v svoje roke. Posrečilo se jim je to v svetovni vojni, toda dobili so le polovico otoka, ki so jo pa meninici tebič zasedli po prevratu, tako da so imeli v posesti cel otok. Sovjetska vlada je uvidela vse to, zato je nekaj časa protestirala, vendar je v zadnjem času razvidno, da je Sovjetska Rusija voljna otok prodati Japonci. Ali ji bo to koristilo, bo pokazala še-le bodočnost.

V Sinaji (letovisce pod Transilvanskimi Alpami) je bila pretečeno soboto otvorjena konferenca zastopnikov držav male antante. Na tej konferenci bo mala antanta zlasti zavzela stališče do Zveze narodov, ki jo na konferenci zastopa uvideni češki politik dr. Beneš. Jugoslavija se je na tej konferenci jela ravnati po smernicah zunanje dolitke Češkoslovaške. Glede Madžarske, ki je zadnje čase gnezdo habsburgovske zalege, je zavzela mala antanta na konferenci zelo ostro stališče, kar Madžare zelo razburja. Konferenca obstoja tudi protirusko politiko Poljske. Tega menja pa sta le Češkoslovaška in Jugoslavija, dočim hoče Rumunija pridobiti Poljsko za protirusko akcijo. To je prva sporna točka sinajske konference. Grška pa zahteva na drugi strani »balkanski blok«, ki bi čuval mir na Balkanu. Ta namera Grkov, ki žele po porazu na lozanski konferenci opore proti Turkom, ki se vrnejo sedaj zopet v Carigrad se najbrže ne bo posrečilo. Danes je nujna potreba, da se preide v dobre gospodarske odnose z našimi sosedi.

Ker nemška marka neprestano pada, nastaja resna kriza v celem svetovnem gospodarstvu. Nemško prebivalstvo se razburja in prireja demonstracije po vseh mestih Nemčije. Živl primanjkuje in se je bati nemirov.

Na predsednika Združenih držav Hardinga so ruski anarhisti baje pripravljali atentat v času, ko je potoval na otok Aljaska. Policija je zaroto odkrila. — Baje je zadel parnik, ki je vozil Hardinga, ob neki torpedni rušilec, pri čemur pa ni bilo človeških žrtev.

Narodna skupščina je odšla na počitnice. V svojem delovanju je sprejela od 21 zakonskih načrtov le 3 in jih tudi odobrila, med njimi nerodno skrupucani uradniški zakon.

Radikali so si med seboj zelo v laseh, tako, da so v zadnjem času odstopili kar trije ministri, od katerih se je pa na prošnjo večine stranke udal že minister pravosodja dr. Markovič, ki bi rad ministroval še nekaj časa. Vladno krizo zavlačuje Pašič radi sinajske konference prav spretno.

V Slovenijo pride preiskovalna komisija in sicer po nalogu gospodarsko-finančnega odbora ministrov radi goljufij, ki so se dogajale ob prevratu, ko se je pod roko prodajalo po neverjetno nizkih cenah demobilizacijsko blago. Dogajalo se je to v času, ko je vodila državno krmilo v Sloveniji klerikalna stranka.

Delavsko gibanje.

== Laboritje za davek na kapital. Na konferenci Delavske stranke je bila sprejeta resolucija, ki naglašala, da naraščajoči davek na kapital je in ostane prva in glavna točka strankinega programa. Davek pričenja pri 5000 funtov šterlingov in narašča sorazmerno s premoženjem. — Resolucija se glasi, da je davek na kapital temeljni kamen vse bodočnosti.

sti delavskih financ. Ker je Delavska stranka poklicana, da nasledi sedanjo vlado, je njena dolžnost, da se že danes pripravi z jasnimi načrti, kako bo pokrivala državne stroške in odvzela ljudstvu breme vojnih dolgov. Glavni vir dohodkov delavske vlade mora biti davek na kapital. Tisti, ki so imeli dobiček od vojne, in ki so obogateli od nje, naj plačajo dolge; davek je tako razdeljen, da država vzame manjšim kapitalistom četrtino njihovega premoženja, večjim tretjino in največjim polovico pa tudi nad polovico kapitala. Drugi davki — kot davek na živila, dohodke itd. — se znižajo, nekateri celo odpadejo. Delegatje so tudi debatirali o armadi in mornarici in se izrekli proti povečanju zrakoplovne flote. Glede razoroženja so vzeli konservativno stališče. Jack Jones je dejal, da popolnega razoroženja ne more biti, dokler proletariat Anglije ne more diktirati Japonski in Ameriki, naj se razorožita. Resolucija, ki zahteva razpust stalne armade in konec proizvodnje orožja ter streliva v privatnih tovarnah, je bila odložena.

== Trije delavski poslanci izključeni iz angleške zbornice. Trije poslanci Delavske stranke so bili nedavno izključeni od seje v nižji zbornici, ker niso hoteli preklicati besed »morilci, strahopetci v beli livreji, umazani psi« itd., s katerimi so obdelali nasprotnike.

== Splošni delavski položaj v Ameriki. Vladni departement za delo v Ameriki poroča, da so mezde v tovarnah narastle povprečno za 3 odstotke v mesecu maju. Poročilo se nanaša na 6075 tovarniških podjetij v 74 manufakturah in industrijah, v katerih je bilo v maju zaposlenih 2.249.425 delavcev. Ista podjetja so imela v aprilu 2.242.500 delavcev. Na temelju teh neprethitnih števil zaključuje departement za delo, da se je povprečna tedenska mezda povišala za nekaj nad 3 odstotke. Industrije, ki kažejo največ poviška, so li-varne in tovarne za stroje, jeklarne in železarne, tekstilnice, opekarne in lesne tovarne.

== Solidarnost. Socialisti, katerim je solidarnost res solidarnost, mrže razdiralne frakcijske boje, kajti zavedajo se, da je uspeh delavskega razreda odvisen od solidarnega nastopanja. Tisti, ki namenoma ali radi nevednosti in zlobnosti neke razdore, so zavedni ali pa nezavedni zavezniki kapitalizma. Kakoršnikoli že, v vsakem slučaju služijo kapitalizmu in delajo škodo delavski stvari.

Delavsko gibanje v Italiji. Oslabljenje italijanskega delavskega gibanja, ki je sledilo razdorom in pogubnim taktikam, je omogočilo Mussoliniju uvesti nad deželo svojo diktaturo, ki jo sistematično izvaja. Iznebil se je liberalnih voditeljev v meščanskih strankah in iznebil se je opozicije klerikalne stranke, katero je vodil duhovnik Don Sturzo. Slednji je na pritisk iz Vatikana odstopil kot strankin tajnik. — Mussolini hoče vladati po svoji volji. Povedal je parlamentu, da se mu mora ukloniti, ali pa ga bo razpustil. Sestavil je nekaj načrt, ki določa, da dobi v parlamentu dve tretjini sedežev tista stranka, ki dobi pri volitvah navadno večino glasov. Ta stranka bodo fašisti, in če ne bo ta, bo parlament vseeno razpuščen, kajti taka je Mussolinijeva volja. Don Sturzo se je poleg socialistov boril proti temu volilnemu načrtu, zato je pa moral odstopiti kot tajnik stranke in se umakniti iz političnega življenja. — Ta volilni načrt je prišel 15. julija na glasovanje v italijanskem parlamentu. Rezultat je bil tak, kakor je bilo pričakovati: za načrt je glasovalo 330 poslancev, proti pa 140 poslancev. Fašisti dobe dve tretjini po-

slancev v parlamentu, tudi če dobe pri volitvah relativno največ glasov. Glavno je, da jih dobe več kakor katere druga stranka. Mussolini bo skrbel, da jih nobena ne dobi več kakor banda črnosrajčnikov. — Za Italijo je bila ta seja parlamenta žalostna predstava. Na povelje ministrskega predsednika Mussolinija so glasovali poslanci za njegov načrt, dasi so mnogi izmed njih storili to proti svojemu prepričanju, ampak ker so bili strahopetci ali pa lakajске duše, so storili tako, kakor jim je velel Mussolini. Ako bi se večina izrekla proti volilnemu načrtu, bi sledil razpust parlamenta. — Ampak Mussolini se ne bi mogel dolgo vzdržati brez pomoči parlamenta. Padec njegovega režima bi prišel toliko prej. — Italijanski proletariat je doprinesel velikanske žrtve v bojih za pravice, katere si je izbojeval. Sedaj, ko je takorekoč brezmočen, mu en sam Mussolini jemlje pridobitev, za pridobitvijo celih desetletij in pričetki bo treba italijanskemu delavstvu boj znova.

Šolstvo.

Obrtno-nadaljevalna šola v Mariboru in v Ljubljani. V šolskem letu 1922/23 se je v Mariboru vršil pouk, medtem, ko je bila Ljubljana brez pouka za vajence. Število učencev je bilo 826, od teh 624 vajencev in 212 vajenk, katere se je poučevalo v 20 razredih. Večje število vajencev se je moralo odkloniti, ker iz gmotnih razlogov ni kazalo otvoriti nadaljnjih razredov. V Ljubljani pa se je lansko leto šola za vajence kratkomalo zaprla. Za bodoče šolsko leto je še vprašanje, kako bodo prizadeti činitelji rešili kritje učnih stroškov. Leta 1909. smo imeli v Ljubljani za mehaniško stroko 166 učencev, za stavbinsko 178, za trgovsko 188, skupaj 512 učencev za obrtno-nadaljevalne šole v Ljubljani. Letos pa imamo samo pri strojnih tovarnah nad 180 vajencev, tako da število vseh vajencev in vajenk presega število 900. — Edino v grafični in trgovski stroki se dela na tem polju resnejše, da bi se pouk ne ustavil, ter bodo v ta namen podjetniki kot društva prispevali večje zneske za kritje šolskih stroškov. Za vsa druga podjetja pa ne bo drugega izhoda, kakor da plača podjetnik (mojster) za vsakega vajenca na leto vzdrževalne stroške obrtno nadaljevalne šole v Ljubljani po 50 Din.

Pouk in razvedrilo.

* Desna roka sv. Frančiška. Jezuitje vlačijo sedaj po svetu desno roko sv. Frančiška. Vrše se velikanske ceremonije, ki prekašajo one v srednjem veku. Ta »roka« je romala sedaj po Franciji, po Španiji in po Italiji. Tudi v Trstu so priredili z njo cirkuške predstave, katerim je prisostvovala tisočglava množica. Ljudje se dajo še sedaj prav imenitno goljufati in jezuitje znajo še sedaj prav dobro polniti svoje nenasične malhe s pomočjo gnilih kosti, ki so jih najbrže pobrali iz svojih inkvizitorskih temnic in na račun ljudske neumnosti. Pri tem so se dogajali čudeži. Tako piše ljubljanski »Bogoljub«: V Trstu je zadobila zdravje neka Elsa de Reya, ki je bila dve leti v postelji radi kostnice. Opravljala je desetdnevnic na čast svetniku, nato pa se je doteknila svetlinje. Popre čisto trda noga se je gibala in bolnica je vstala ozdravljena. Šla je v cerkev, da se zahvali. V »Listnici uredništva« pa beremo še to-le: »K. K. Č. Vi bi radi, da bi se roka sv. Frančiška pripeljala tudi v Ljubljano? Bomo povprašali, a ne vemo, če bo mogoče«. — Škoda! Ljubljancani bi se lahko enkrat poštono zabavali s cerkvenimi klovni in eoprniki.

Razno.

— Razpis nagrade. Podpisana Produktivna zadruga kleparjev, inštalaterjev, kotlarjev, krovcev, ključavničarjev

itd. v Ljubljani r. z. z o. z. razpisuje v svrhu skrajšanja svojega naslova, (ker je sedanji za javnost predolg) nagrado v znesku Din 300.— za najboljši predlog iz enega ali dveh besed sestojč naziv firme. V nazivu nove firme mora biti razvidno:

1. da je to kovinski obrat, kateri združuje v sebi vse kovinske obrate;
2. v smislu zadrugištva;
3. splošno pojmljivo;
4. lahko zapomljivo tudi za kmete;
5. da ni podobno sedaj obstoječim imen kovinskih tvrdk v Jugoslaviji.

Pri sestavljanju predlogov naj se misli tudi na to, da bo obrat enkrat obsegal velikanske obsežnosti ter naj se to tudi že v sedanjem nazivu vpošteva, da ne bo treba pozneje naslova še enkrat premenjati.

Predlogi naj se pošljejo najkasneje do 15. avgusta 1923 na naslov: »Prod. zadruga kleparjev itd.« v Ljubljani, Kolodvorska ul. 18. — Posebna v to določena komisija bo vse predloge pregledala in najboljši predlog nagradila z razpisano nagrado. — Produktivna zadruga kleparjev, inštalaterjev, kotlarjev, krovcev itd. v Ljubljani, Kolodvorska ul. 18, r. z. z o. z.

— Fašisti v Avstraliji. Prva fašistovska organizacija se je pojavila v Sydneyu. Organizirala se je tajno in kljub vsemu tajeju je znana delavskim organizacijam. Vojaški častniki v Melbourne skrivoma pomagajo doslužnim vojakom ustanoviti tamkaj druge podobne. Delavske organizacije v Avstraliji se dobro zavedajo te nove nadloge in se pripravljajo na boj.

— Nemške čebele beže iz Francije. Nemške čebele nočejo biti v Franciji. Francoski čebelarji se pritožujejo v listih, da so celi roji čebel, katere so poslali Nemci na podlagi versajske pogodbe, pobegnili nazaj čez Reno. Nemški listi se norčujejo, da mogoče čebele uhajajo na ukaz nemške vlade.

— Protifašistovsko gibanje narašča. V Ameriki se je organizirano protifašistovsko gibanje tako razširilo in narastlo, da je neki fašistovski voditelj v Italiji obdolžil tukajšnje Mussolinijeve zastopnike malomarnosti in nesposobnosti, ker so dopustili, da se opozicija tako naglo razvija v Združenih državah.

— Meščansko prebivalstvo v Rusiji. Pri zadnjem štetju prebivalstva v združenih sovjetskih republikah se je izkazalo, da je v 2133 mestih Rusije z izjemo transkavkajske republike okoli 24 milijonov prebivalcev, dočim jih je bilo v avgustu leta 1920 — 21 milijonov. Moskva, Petrograd in Kijev so tri največja mesta ter štejejo 1542, 1067 oz. 403 tisoče prebivalcev. Ta večja mesta so narastla v prebivalstvu za deset odstotkov, dočim so gubernijska mesta narastla za 1,6 odstotka. Tudi mala industrijska podeželska mesta so narastla v prebivalstvu, kar je naravna posledica preseljevanja ljudstva z dežele v mesta. Število prebivalstva v mestih je narastlo posebno v času predlanske katastrofe vsled suše. Moskva ima zopet toliko prebivalstva, kot ga je štela leta 1910.

Iskre.

Največja modrost je trden sklep. — Napoleon.

V Imenu Strok. kom. (P. odb. GDSJ.)

Izdajatelj: Frano Svetek.

Odgovorni urednik: Jože Berdajs.

Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

Čevlji domačih tovarov Peter Kozina & Ko z znamko »Peko« so najbolj in najcenejši. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo: Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Naročite!

Čitajte!

Naš podlistek: »Postanek in razvoj strokovnih organizacij v Avstraliji« je izšel v posebni knjižici, ki stane le 250 Din.

Vse podružnice naj naroče to knjižico po možnosti za vse člane. Vaša največja učiteljica in vzgojiteljica je zgodovina! Posvetujte se takoj, koliko izvodov knjižice vzame vaša podružnica in **naročite jo takoj**, ker bomo ponatili knjižico le v toliko izvodih, kolikor dobimo naročil. Naročite z listkom na prednji strani, ki ga — odrežete in izpolnite.

TISKOVINA.

Strokovna komisija za Slovenijo

Ljubljana
Štefnburgova ul. 6.

Naznanilo.

Produkt. zadruga kleparjev, inštalaterjev, kotlarjev i. t. d. v Ljubljani se je preselila v svoje večje prostore v isti ulici in sicer v

Kolodvorsko ulico šte. 18

Prosimo cenj. odjemalce za nadaljno naklonjenost.

Opozarjamo cenj. čitatelje na »Razpis nagrade« objavljene v današnji št. Delavca.